

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 15/2016

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Else Marie Merckoll

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 15. februar 2018

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Edvin Værøy

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.
Saksomkostninger dekkes i sin helhet.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Skadelidte har tjenestegjort i ██████████ i totalt seks kontingenter i tidsrommet ██████████, samt én kontingent i ██████████ i ██████████. I de første periodene tjenestegjorde han som geværsoldat, vakthavende offiser, operasjonsassistent og avslutningsvis som radiotelegrafist.

Ut i fra samtaler med psykiater i 2014 har skadelidte fortalt om spesielt tre episoder under tjenesten som han selv har vurdert å være av belastende karakter. Den ene hendelsen fant sted under vaktjeneste i ██████████, hvor han unnlot å tilkalle medisinsk personell i en situasjon hvor en kvinne senere døde. Skadelidte bebreider seg selv for ikke å ha prøvd å redde en person. Et annet tilfelle skadelidte trekker frem selv som alvorlig, er da han «fikk og tok ansvar fra majoren». Skadelidte har ikke beskrevet nærmere hva hendelsen innebar eller hva den har betydd for ham. Et tredje tilfelle skadelidte har fremhevet som særlig skremmende var da en medsoldat sto med en granat i hånden, hvor han kun holdt i splinten i ringen til granaten. Skadelidte opplevde situasjonen som truende og har beskrevet det som om tiden stod stille.

Det foreligger generelt minimalt med dokumentasjon fra tiden før, under og etter FN-tjenesten.

Av utdanning har skadelidte parallelt med årene i utenrikstjeneste studert i henholdsvis USA og ved ██████████. Skadelidte påbegynte senere videreutdanning ved ██████████ i ██████████. Oppholdet i ██████████ ble senere avbrutt, men skadelidte fortsatte høsten ██████████ utdannelsen i Norge. Skadelidte fullførte aldri radiografstudiet.

Av arbeid fremgår det av NAVs arbeidshistorikk at skadelidte har hatt to kortere ansettelsesforhold i henholdsvis 1999 og fra 2000 til 2001. Fra midten av 2001 til 2003 arbeidet han i ██████████. Skadelidte hadde en kortere sykdomsperiode i 2002 som følge av uoverensstemmelser på arbeidsplassen, hvor han fikk tilbud om sluttpakke. I forbindelse med ██████████ hadde skadelidte praksisarbeid i ██████████ i 2008. I attesten fra praksisstedet fremgår det at de er fornøyd med hans arbeid, men beskriver også egenskaper hos ██████████ som gjør ham mindre lett å ha i arbeid.

Skadelidte har fremmet krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen i etterkant av tjenesten. Skadelidte har tidligere i vedtak av 22. mars 2013 blitt tilkjent billighetserstatning med kr 273 740, basert på erklæring fra skadelidtes fastlege Thor Arthur Jahnsen. I forbindelse med kravet under den særskilte kompensasjonsordningen er det innhentet en spesialisterklæring datert 22. november 2014 fra psykiater Helge Haugerud. Erklæringen er avgitt i henhold til mandatet for den særskilte kompensasjonsordningen.

Psykiater Helge Haugerud har i sin spesialisterklæring under tvil kommet frem til at skadelidte har en varig skaderelatert psykisk lidelse. Haugerud finner ikke de diagnostiske kriteriene for PTSD oppfylt, men konkluderer likevel under tvil at det er mer enn 50 % sannsynlighet for årsakssammenheng mellom FN-tjenesten og ██████████ psykiske plager.

SPK har i vedtak av 30. mars 2015 innvilget skadelidte krav om kompensasjon etter ordningens Del I (35 G), men avslått skadelidtes krav om kompensasjon etter ordningens Del II (65 G). Advokat Else-Marie Merckoll har på vegne av skadelidte påklaget avslaget om særskilt kompensasjon.

Etter at SPK fattet sitt vedtak har skadelidte fått innvilget 100 % uførepensjon den 1. mars 2016 uten yrkesskadefordeler.

SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er derfor oversendt klagenemnda for behandling.

Skadelidtes advokat deltok under nemndsmøte. En representant fra SPK var også tilstede.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

SPK har tidligere innvilget skadelidte kompensasjon etter forskriftens del I tilsvarende 35 G, men har avslått krav under forskriftens del II. Spørsmålet for nemnda er om det er tilstrekkelig sannsynliggjort at tjenesten er årsak til skadelidtes varige, psykiske lidelse og således om det alminnelige beviskravet etter forskriften del II (65G), er oppfylt.

SPK har lagt til grunn at skadelidte har oppfylt bevisbyrden etter de lempeligere krav til bevis etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 27. november 2010. Dette tolkningsnotatet må sees i lys av et presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014. Det fremgår her at tolkningsanvisningen knytter seg til vurderingen av bevis som ligger langt tilbake i tid, og at mangel på tidsnære bevis for slike eldre forhold, ikke i seg selv vil føre til avslag på krav etter kompensasjonsordningen.

Formålet er å fange opp de tilfeller som ligger langt tilbake i tid og hvor det ikke lar seg gjøre å fremskaffe tilstrekkelig med bevis som kan dokumentere at skadelidte ble påført en psykisk belastningsskade under tjeneste. Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, danne grunnlag for vurderingen av om skadelidte er berettiget til en kompensasjon. I den sammenheng vil konsistensen i skadelidtes forklaring over tid ha særlig relevans, samt om skadelidtes forklaring om psykiske plager er avgitt på et tidspunkt forut for innføringen av kompensasjonsordningen. Der det foreligger opplysninger eller andre typer bevis som tilsier at det er andre og for tjenesten uvedkommende årsaker til skadelidtes psykiske plager, vil disse vektlegges etter alminnelige bevisregler. Der det foreligger holdepunkter for at de psykiske plagene skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon, vil det tale mot kompensasjon.

Foreligger nedtegnelser mv som ligger tett opp mot tjeneste, og som bidrar til å klarlegge skadelidtes tilstand på den tiden, vil de være særlig viktig ved bevisbedømmelsen. Foreligger slike opplysninger, er man utenfor området for tolkningsanvisningen. Tilsvarende gjelder ved vurderingen av nye bevis som sannsynliggjør at skadelidte uansett ville ha fått sine plager eller uansett ville ha falt ut av arbeidslivet.

SPK har i sin vurdering lagt til grunn at skadelidte etter de lempeligere vilkår har oppfylt sin bevisbyrde. Dette er således ikke gjenstand for prøving av nemnda. Spørsmålet i saken er dermed om skadelidte har oppfylt de beviskrav som gjelder etter forskriften del II.

Etter forskriften del II gjelder de alminnelige krav til bevis, jf. forskriften § 4 a, hvor det fremgår at det er de bevistema og beviskrav etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b som gjelder. Det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis under ordningens del II enn det som det er gitt anvisninger på etter del I. Utgangspunktet følger av de alminnelige erstatningsrettslige regler. Det er det mest sannsynlige faktum som skal legges til grunn. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det fremgår videre av forskriften § 3 at for å legge til grunn

årsakssammenheng, må det fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet etter mandat fastsatt av Forsvarsdepartementet.

SPK har i sitt avslag på kompensasjon under ordningen del II, vist til at det foreligger lite dokumentasjon på at skadelidte har hatt psykiske lidelser i tiden under og etter tjenesten. SPK har også vist til at psykiater Haugerud, som har avgitt spesialisterklæring i saken, har avgitt sin konklusjon under tvil. Psykiater Haugerud mener at det er krevende å vurdere om skadelidte har en selvstendig psykisk belastningsskade. Fra spesialisterklæringen side 22 hitsettes:

«Den sakkyndige har ikke kunnet konkludere endelig med psykiatrisk diagnose av grunner beskrevet ovenfor. Det er imidlertid ikke tvil om at [redacted] ved min undersøkelse framsto med psykisk lidelse og derav betydelig svekket funksjon.

Det er derfor også mulig å drøfte om det foreligger en selvstendig psykisk belastningsskade. Den sakkyndige finner dette likevel krevende av de samme grunner i diagnosespørsmålet, først og fremst fordi det mangler helse- og komparentopplysninger fra tiden forut for FN tjenesten. Jeg vil i den videre drøftingen ta utgangspunkt i to ulike scenarier; I. Klinisk frisk før tjenesten og II. Ikke diagnostisert psykisk lidelse før tjenesten.»

Det fremgår av psykiater Haugeruds spesialisterklæring at skadelidte har vært lite samarbeidsvillig i forbindelse med utarbeidelsen av erklæringen. Fra erklæringen side 5 hitsettes:

«Dette har vært en meget omfattende og krevende sak ved at [redacted] først ikke ønsket å samarbeide. Etter at vi ved hjelp av hans fastlege dr. Jahnsen oppnådde kontakt ble det gjennomført fire samtaler. Den sakkyndige fant det nødvendig å møte [redacted] på hans premisser. Samtalene foregikk derfor i Hamar med unntak av ett møte på fastlegens kontor 07.04.14 i [redacted]. Den sakkyndige reiste fra sitt kontor i Åsgårdstrand ti disse samtalene.»

Det fremgår videre av psykiater Haugeruds erklæring at skadelidte ikke har bidratt til å gi samtykke til å innhente supplerende dokumentmateriale. Fra spesialisterklæringen side 5 hitsettes:

«Den sakkyndige anmodet 9. september 2014 SPK om supplerende dokumentmateriale i form av epikrise fra undersøkelse hos nevropsykolog Stubrud i 2007 (etter henvisning fra dr. Solli), epikrise fra DPS (etter henvisning fra dr Jahnsen i 2012), epikrise fra utredning/behandling hos psykolog Sæbø ved NMP, helseopplysninger fra tiden før [redacted] og helseopplysninger fra perioden 1997-2002. Det hadde ifølge advokat Merckoll (tlf samtale 20.11.14) ikke lykkes henne å komme i kontakt med [redacted] for innhenting av nødvendige fullmakter. I forståelse med Merckoll og saksbehandler Hauge fullførte etter dette den sakkyndige arbeidet på det grunnlag som er redegjort for ovenfor.»

Den foreliggende dokumentasjonen viser at skadelidte ikke har bidratt til å gi samtykke til å innhente informasjon som ville være av vesentlig betydning, for å få opplyst saken bedre. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at han er påført en psykisk belastningsskade. Han har selv ansvar for å opplyse saken, eller bidra til at den blir opplyst. At skadelidte motsetter seg bredere opplysning av saken, rammer ham selv.

Psykiater Haugerud synes å basere sine konklusjoner på en forutsetning om at skadelidte ikke hadde psykiske lidelser før tjenesten. I denne forbindelse viser nemnda til spesialisterklæringen side 24 hvorfra det hitsettes:

Dersom man legger til grunn at de medisinske vurderingene ved rekruttering til Forsvaret innebærer utsiling av kandidater med psykisk funksjonssvikt, vil man kunne forutsette at [redacted] forut for FN tjenesten ikke var psykisk syk.(...) Med denne forutsetning er det mer sannsynlig at [redacted] har blitt påført en psykisk belastningsskade som følge av tjeneste.»

Den sakkyndige konkluderer under tvil med at det er årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske lidelse og utenlandstjenesten. Fra spesialisterklæringen side 28 hitsettes:

«Den sakkyndige viser til tidligere drøfting og vil nok en gang peke på manglende faktagrunnlag, og derved vansker med å kunne differensiere mellom ulike alternative årsaksforhold. Det er derfor heller ikke mulig å fastslå hvordan sykdomsbilde ville ha utviklet seg uten FN tjenesten. Under tvil anser den sakkyndige likevel at det er mer enn 50% sannsynlighet for årsakssammenheng mellom tjenesten og den psykiske belastningslidelsen.»

Psykiater Haugeruds endelige konklusjon er basert på en forutsetning om at skadelidte ikke hadde psykiske lidelser i tiden før tjenesten. Den sakkyndige har videre ikke bygget på opplysninger om alternative diagnoser som har fremkommet som mulige, men som ikke har latt seg nærmere belyse som følge av skadelidtes manglende samarbeidsvilje. Den sakkyndiges konklusjon om at skadelidte har en selvstendig, tjenesterelatert psykisk belastningsskade er avsagt under tvil og med bakgrunn i fragmentert dokumentasjon. Det er samtidig på det rene at det finnes annen dokumentasjon som kunne ha opplyst saken ytterligere og det er ikke tvilsomt at det har fremkommet ulike vurderinger av diagnose og årsaker til skadelidtes psykiske tilstand. Nemnda finner at det er stor usikkerhet knyttet til bakgrunnen og grunnlaget for psykiater Haugeruds konklusjoner. Dette vil ha betydning for den bevisverdi erklæringen kan tillegges.

I det foreliggende materiale fremkommer opplysninger om at skadelidte har slitt med sinne siden barndommen. Dette fremkommer allerede i 2006 i journalutskrift fra ██████ legesenter. Problemer knyttet til skadelidtes barndom er også fremhevet i rapport av 10. september 2007 til spesialist i klinisk nevropsykologi Svein Stubrud. Det fremheves i rapporten at skadelidte ble mye plaget og mobbet i oppveksten. Stubrud mener det er åpenbart at han har hatt langvarige sosiale funksjonsvansker og at han har hatt store problemer med kontroll av egne følelsesmessige reaksjoner. Dette er problemer som er konstatert så tidlig som i 2007. Beskrivelsen av sinne og sosiale funksjonsvansker fremstår også som fremtredende i nyere opplysninger om skadelidtes psykiske helsetilstand.

Skadelidtes fastlege Thor Arthur Jahnsen har i sine legeerklæringer diagnostisert skadelidte med PTSD. Den sakkyndige deler ikke denne vurderingen. Etter nemndas vurdering er det gode grunner for å stille spørsmål ved om kriteriene for å stille diagnosen er til stede. Dette knytter seg så vel til traumekriteriet, som unnvikelseskriteriet, aktiveringskriteriet som tidskriteriet. For nemnda er det viktig å presisere at det faktum at skadelidte har vært ute i mange kontingenter og at han lider av en psykisk lidelse, ikke alene kan medføre at tjenesten er årsak. Det må stilles krav til sterkere bevis for at lidelsen skal anses forårsaket av tjenesten. Ut fra gjeldende prinsipper for bevisvurdering, tillegges fastlegens vurderinger mindre vekt. I den forbindelse vises det til Lie-dommen Rt. 1998 s. 1565 s. 1570, hvor det hitsettes:

«Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på, jf her – om bevisbedømmelsen på et annet rettsområde – Rt-1995-821.»

Ut i fra nemndas syn foreligger det mange alternative årsaker til utenlandstjenesten som kan forklare skadelidtes psykiske tilstand. Nevropsykolog Stubrud har i sin rapport vurdert at skadelidte utvilsomt oppfyller de diagnostiske kriterier for Aspergers syndrom. Det fremgår også flere steder av den øvrige bakgrunnsdokumentasjonen at skadelidte har blitt henvist til utredning om Aspergers syndrom, blant annet etter en konflikt som oppsto på arbeidsplassen i ██████. Skadelidte har gjennom sin advokat bestridt at han lider av Asperger. Det er i den sammenheng anført at en slik lidelse ville være uforenlig med å ha gjennomført de ulike kontingenter. Dette er ikke nærmere utredet eller belyst. Faktum er at skadelidte har fungert gjennom mange kontingenter.

Nemnda bemerker at det er underordnet hvilken diagnose skadelidte faktisk lider av, all den tid lidelsen ikke kan anses som en psykisk belastningslidelse forårsaket av utenlandstjenesten. Etter nemndas vurdering fremstår ikke skadelidte med typiske tegn på en psykisk belastningslidelse som følge av utenlandstjeneste, ut fra sakens opplysninger. Slik saken står for nemnda, synes andre årsaker enn tjenesten å være vel så sannsynlige forklaringer på hans psykiske helsetilstand. At skadelidte selv ikke vil bidra til å opplyse saken ytterligere, forsterker dette.

Etter en samlet vurdering av bevisbildet, finner nemnda ikke sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til at skadelidte i dag har psykiske plager. Det alminnelige beviskravet som gjelder etter forskriften del II er ikke oppfylt. Skadelidte har som følge av dette ikke krav på kompensasjon etter 65 G-ordningen.

SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste.

Det er fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand med kr. 55. 343,75 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 18 timer og 30 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning saken. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 55. 343,75 inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 23. mars 2018

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda